

KOLLEPOTTÂ JÁ KUTKÂ

&

MÁÁRJÁ-MÁÁTU

Anja Kaarret

Anaraškielâ servi ry 2020

<i>Kuástideijee</i>	Anarâškielâ servi ry, Avveel
<i>Čällee</i>	Anja Kaarret
<i>Koveh</i>	Heli Huovinen
<i>Máccum</i>	Petter Morottaja
<i>Njuálguluuhám</i>	Fabrizio Brecciaroli

© Anarâškielâ servi ry, Anja Kaarret, Heli Huovinen

ISBN 978-952-69308-3-1 (PDF)

Kirje lii almostittum Sämitige mieđettem išeruuudáin.

KOLLEPOTTÂ JÁ KUTKÂ
&
MÁÁRJÁ-MÁÁTU

Anja Kaarret

Anarâškielâ servi ry 2020

Taan kirjeest láákyehti tivremainâs. Vuossâmuš maainâs, KOLLEPOTTÂ JÁ KUTKÂ, muštâl veerdižijn Liisá-kiärp-páast (kollepottâ) já Juhháán-kuuđhâst, kiäh aassâv Sää-mist. Suoi lává šoddâm máátkán já fiävrun sunnust lii mätkilavkkâ. Määđhi puávtáčcij nabdeđ luámumätkin, veikkâ ij lahkin tiäđust, et lává-uv suoi šoddâm mät-kilaavkân tátulis väi vahâgist. Ko suoi viijmâg peessâv meripááikán, te iävá ollággin tieđe, magareh fiäráneh tob-been láá vyerdimin.

Nubbe maainâs, MÁÁRJÁ-MÁÁTU, muštâl mááđust, kote áásá kuuđhâmievttâ aldasijn. Maainâs muštâl še suu ráán-jain Hanssâ-cuobbust já Piäkká-pešnirihháást, kiäiguin sust iä lamaš ovttuu šiev koskâvuodđah. Lijjii še ilolâš já murâšlâš tábáhtusah, moh tábáhtuvvii Máárjá-máátun já suu kuáimán.

Mainâsijd lii čáállám Anja Kaarret, kote jieijâs váldupargoos radiotoimâtteijee ooleest lii iäljárávt čáállám mainâsijd, novelijd já tiivtâid anarâškielân. Suu mainâsijd lii kuvvim Heli Huovinen.

KOLLEPOTTÂ JÁ KUTKÂ

Mätkilavkkämätki

Kollepoodâ mielâst sun lâi lamaš jo oovtâ kiärppáá ave sev-
ŋâdâsâst já váiváás pääihist. Mätkilaavhâst ij puáhtám en-
nuv jotteed – tot lâi nuuvt tievâ tävirijن. Pyeri ko puovtij
váhá juolgijdis lihâstittiđ. Kuuđhâst kal kuulâi äigi pyereest.
Sun lâi jo mangii ruottâm pirrâ mätkilaavhâ. Sust lâi jot-
teem hiälpub ko kiärppáást – lâihâń sun ucceeb-uv. Mut kal
kutkâ-uv jo käibidij čuovâ.

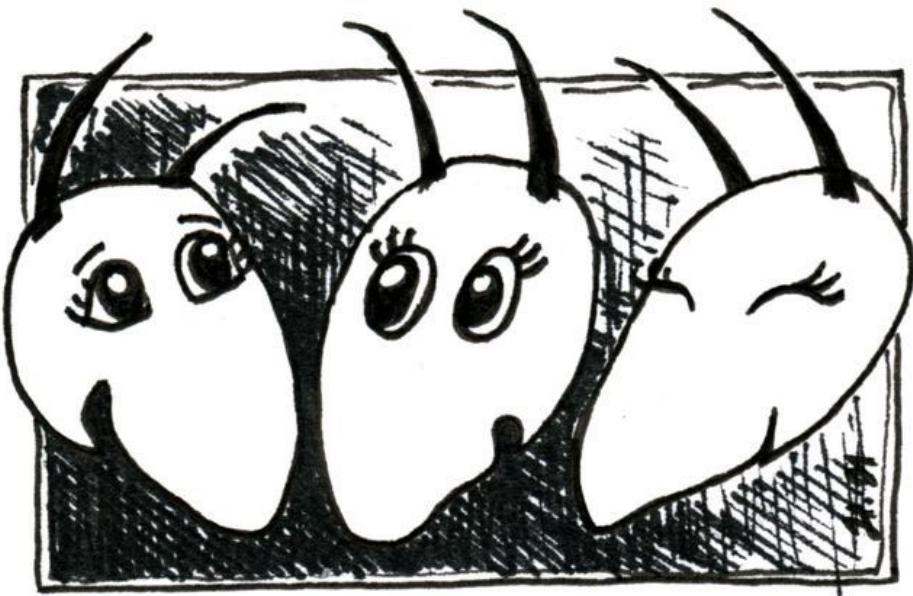
Vijmâg te čuovâ pođij já liegâs. Kuohtuuh láin iiloonst,
nuuvt kollepottâ ko kutkâ-uv, ko mätkilavkkâ vijmâg lek-
kâsij.

Liisá-kiärppáást moonâi mottoom äigi ovdil ko suu suájáh
kyediškuottii, mut Juhháán-kutkâ kal vuolgiј tallán tutkâđ,
mii pirràsist oinui. Ige sun kuhháá lappum ko toomâi jo
maassâd Liisá-kiärppáá kuuvl já lâi hirmâstum:
– Jiem tiede, kost muoi tääl láán, mut liegâs tääbbin lii já
omâs haajah já omâs muorah já puoh tääbbin lii aaibâs
ereslágán ko pääihist. Jieme mun tääidi kuussân.

Liisást ličij ennuv hiälpub taat uđđâ pááikán uápásmum, kohân vistig suájáh álgáččii kyeddiđ. Toh lijjii nuuvt pu-njágám mätkilaavhâst, et moonâi kuheä äigi ovdil ko sun peesâi kirdeđ. Sun hokáttálái Juhháán eelliđ keččâmin, et kavnuuččij-uvsun tääbbin kosten purrâmuš. Juhháán ij halijdâm vyelgiđ ohtuu, veikkâ sust-uv lâi jo nelgi. Nuuvtpa sun vuordij, et Liisá suájáh kyediškuottii, já talle suoi vuol-gijn oovtâst tutkâđ päähi.

Liisá lâi nuuvt iiloost, et viijmâg-uv suu suájáh kuoddi. Já mon liegâs tääbbin taan enâmist lâi! Já talle val toh haajah! Taat tot taaidij leđe tot paradiis, mast madârákku lâi muštâlâm. Juhháán lâi váhá eres mielâst. Iä toh haajah kal nuuvt hirmâd pyereh lamaš, já liijkás kume lâi suu mielâst. Liisá kirdâččij tuohun teehin já huiháttálái ain ko huám-mâsij mottoom uđđâ ääsi. Juhháán ij nuuvt jotelávt kiergâ-nâm ovdâniđ. Sun paasij tárkká tutkâđ tom, maid ain kaavnâi. Kuás oovdân poodij risse, kuás uáksi, kuás mottoom omâs myerji. Liisá huáputtij Juhháán. Loopâst Juhháán lâi ton mielâst, et Liisá uážui moonnâd jiejjâs liävtu mield. Mut ko álgáččij siävnâniđ, te talle Liisá kolgâččij puáttiđ eidu taan siämmâá stuorrâ muorâ vuálá, kost suoi tääl láin.

Liisá kirdelij já kirdedijnis val láávlui. Nuuvt iiloost sun lâi. Juhháán ij kuullâm kuhháá Liisá lávlum. Nubbeest lâi hit-ruu, mut Juhháán mielâst aalgij leđe jo liijkás kume. Ličij

forgâ pággú kavnâđ suoivuu. Nuuvtpa sun čanjâškuođij mottoom loostâ vuálá, mut tobbeen kulluuškuođij hirmâđ larmâ já huuihâs. Juhháán iberdij tállán, et tohon ij ličcii pyeri čaanjâđ. Aldasijn sun huámmášij stuorrâ loostâ, mut ton-uv vyelni njaŋgai jo kiinii. Loostah, lyeneh já eres-uv suoivâpääihih kal lijii ennuv, mut toi juáhháá vyelni lái kii-nii. Kuhes määđhi keččin Juhháán kaavnâî oovtâ taggaar puáris kuškâm loostâ, mon vyelni ij lam kihheen. Sun šyeh-kittij já ááigui rávhuduđ, ko aalgij kulluđ skooppân. Kulmâ kuudhâ, melgâdáid siämmáálágáneh ko Juhháán-uv, čanjii siämmáá loostâ vuál. Juhháán ij tuostâm ettâđ maiden. Sun čaanjâi tuš nuuvt jávuttáá ko puovtij, aaibâs loostâ roobdân.

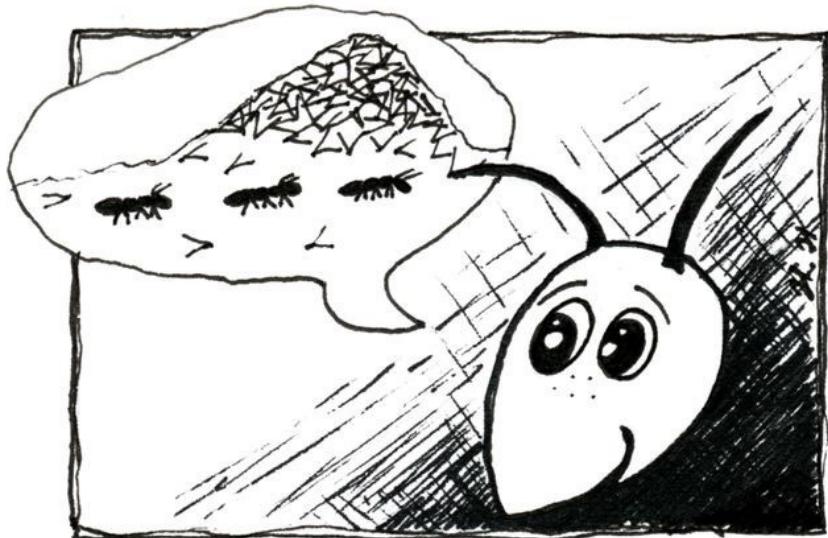
Sun smietâstij, et kolgâčcij-uvsun sun vyejettið taid med-dâl. Sunhân tot lâi vistig taam loostâ kavnâm. Taan kuávlust neevtij lemin taggaar tääpi, et nuubijd vyejettii meddâl.

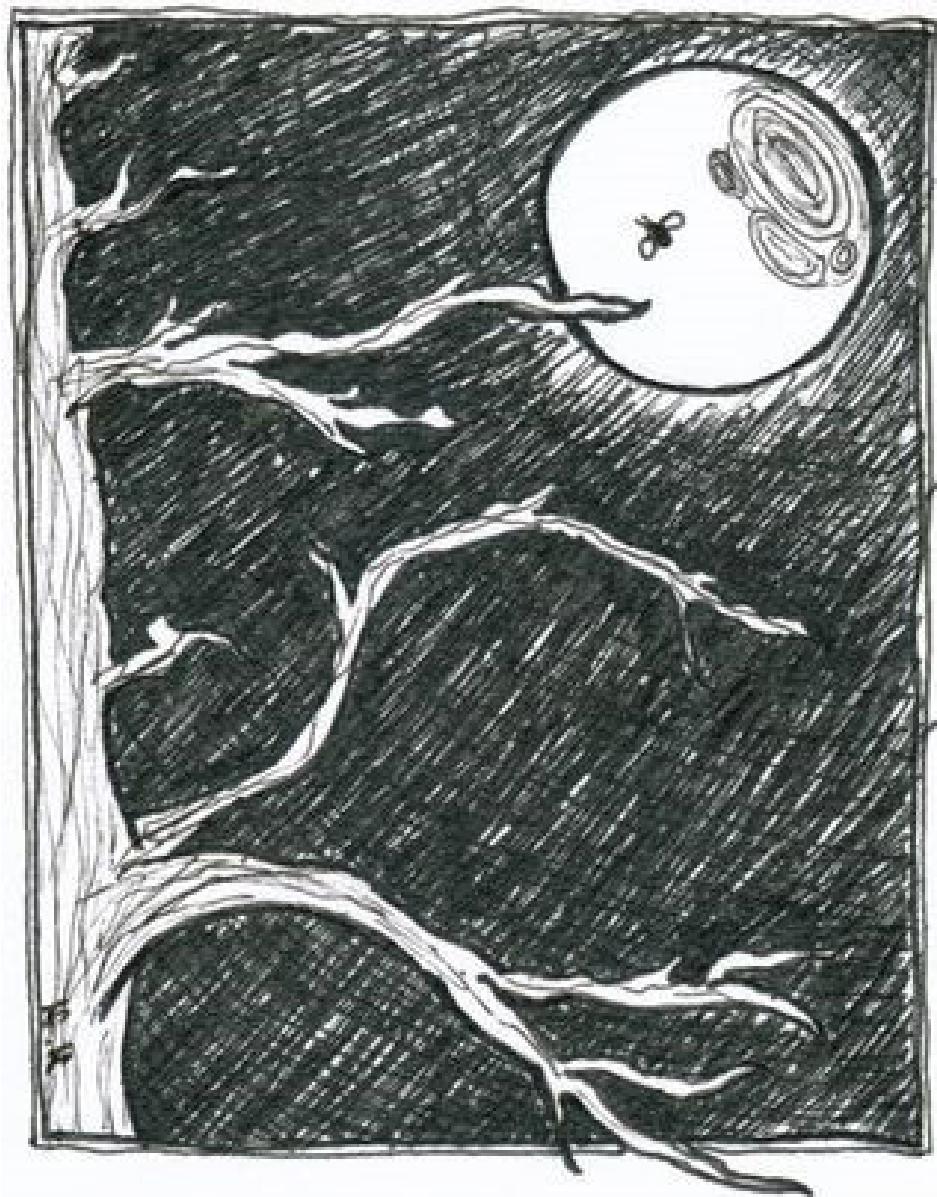
Omâs kuudhah kečcii Juhánân já algii povvâstið. Juhháán ij tiättám, maid sun lâš kolgâm porgâð. Kolgâčcij-uv sun et-tâð maidnii, väi maid. Já val hyeneeb lâi tot, ko omâs kuudhah nevtii lemin nieidâkuuðhah. Ige sun lijkkum nieidáid. Pääihist-uv toh ránnjámievtâ kuudhah lijjii nuuvt hirmâd ilgâdeh. Luhhoost suu päikkimievtâ eemeed lâi aaibâs ármulâš.

Nuuvt toh omâs nieidâkuuðhah loopâst ruokâsmuvvii já algii koijadâllâð, et kost Juhháán lâi teehin puáttám. Juhháán västidij, et sun lâi kollepoðáin puáttám ulmuu mätkilaav-hâst teehin, já skippáár lâi kirdelâm kečcâð pirrâsis, mut sun lâi páaccám suoivâsuáján.

Puoh koččamušâid Juhháán ij iberdâm, mut ennuv ääshih čielgii kuittâg. Nieidah selvâttii, et sii enâmist meid nieidah porgii pargoid: huksejii kuáđi, rahtii purrâmuš, tipšuu párnáid já nuuvt ain. Loopâst čielgâi, et tääbbin nieidah pargeh ennuv eenâb ko kaandah já et mievtâ hovdâ, išseed, lâi almai. Juhháán mielâst taat lâi iimâš. Suu päähi omâsteijee já merideijee lâi nieidâkutkâ.

Kutkânieidah lopedii čäittiđ paaihijd Juhánâan, mut jieijâs páákán sij iä tuostâččii Juhháán tuálvuđ. Mievtâ kunâgâs ij killááččii oovtâgin omâs kuuđhâ uáiniđ aldugin jieijâs mievtâ. Juhánist ij lam kal haalugin vyelgiđ kolliistâllâđ, ige sun innig halijdâm tutkâđ maiden. Sun lâi jo oovtâ piäivân uainám nuuvt ennuv.

Lavkkâmääđhi maŋa

Siävñjánškuođij, ige lam innig nuuvt kumegin, já nieidah kolgii juátkiđ pargoidis. Nieidah lopedii čäittiđ tast itten Juhánâń paaihijd, jos sun halijdičij. Juhánâń tot soovâi pyerebeht ko onnáš peivi. Nuuvt soppii, et tast itten nieidah puáđáččii siämmáá sajan ko piäiváš lyeštiškuáđáččij.

Nieidah vuolgii, já Juhháán tuubdâi, et sust lâi nelgi. Alda lâi stuorrâ muorâ. Sun arvâlij, et amahâń te tobbeen kavnuucčij miinii purrâmušâid. Já kalhâń muorâst ain miinii purrâmuššâń lâi. Ij mihheen heerskuid, mut pággú lâi puurâđ maidniigin. Ko sun lâi purâstâm tommiit, et stuárráamus neelgi tobdo lâi lappum, šoodâi-uv jo huáppu Liisá Kolle-poodâ kuuvl. Tääl lâi jo šoddâm aaibâs sevñâd, suoihâń láin sooppâm, et ko puáđáččij sevñâd, te talle suoi teivâččain uápis muorâ vyelni. Jo-uvsun Liisá ličij suu vyerdimin?

Juhháán ko poodij teivâmsajan, te sun ij vistig huámmášâm Liisá ollágîn. Liisá lâi čaaŋñâm muorâluámán já oođij nuuvt, et škuurrâń val kullui. Juhháán pelhiškuođij, et nuuvt lâi tuánttâ čaaŋñâm čiähusâń. Luhhoost Liisá škorijdij – mudoi Juhháán ij lijjii Liisá huámmášiđgin, sevñâd ko val lâi.

Liisá moránij Juhháán pelkkimân. Sun čielgiiškuodij, et ijhân tääbbin mihheen puáhtám tábáhtuđ. Taathân lâi paradiis. Já jieš Juhháánhân tot lâi, kii lâi ájánâm ige lam puáltám sooppum ääigi teivâmsajan. Liisá lâi áigáá jo puáttám muorâ kuuvl já ko Juhháán ij lam oinum, te sun lâi viälänistám. Kustoo nahareh lijjii ruttim, já kal sun Juhánist lâi lam huolâst – nuuvt kuittâg sun olssis oskottâlâi. Juhháán ij viiššâm selvâttiđ Liisán, et ij taat mihheen paradiisijd lam, ij eissigin, ij kuittâg enâmist, kost kutkâ kaartái jotteedđ. Puovtijhân leđe, et tobbeen ááimust lâi ereslagán uáinu já tobdo, tobbeen kost kiärpás kirdâčcij. Juhháán piivdij addâgâs já piivdij, et Liisá muštâlicij, maht suu peivi lâi moonnâm.

Liisáhâñ tast movtidui já algâttij aaibâs aalgâst. Sun muštâlij, maht talle iđedist, ko suoí láin iäránâm, sun lái tállán kavnâm uđđâ skipárijd kusâsuándi paaldâst. Tot lái lamaš eidu taggaar kusâsuándi, mast ákku lái mainâstâm. Ijhâñ ákkugin jieš lam kuássin kuusâ suándi uainám, mut sun lái tiättám tast muštâliđ. Já tääl sun, Liisá, nuorâ kollepottâ, lái peessâm leđe kuusâ suándist. Tot tuođâi lái koške suándi, mut skipáreh lijjii ettâm, et kal tääbbin hiälpust kávná meid vorâs suándi, já itten tast sun vuálgáččij skipárijdiskijn uuc-câđ taid. Já maht talle taat purrâmušpeeli? Jyehi sajan lijjii koškum ennuv purrâmušpasâttâsah. Hersku lái nuuvt ennuv ko peri voojij puurrâđ. Peiviv lái kale nuuvt kume, et talle ij vaijaam kirdâčciđ. Kannattij vyelgiđ joton tállán iđedist ko piäivâš pajaańškuodij.

Halijdičij-uv Juhháán kuullâđ lase Liisá uđđâ skipárijn? Mut ko västådâs ij kullum, te Liisá imâštâlškuodij, et mii Juhánâñ lái šoddâm. Mut ij mihheen eedijd, Juhháán lái tuše kuhástum já nohádâm. "Uáđi ráávhust", eedâi Liisá já vuolgij kirded val ohtii muorâ pirrâ. Juhháán ij huámášičii, jos sun huápush kirdâččij ohtii, tuše ohtii pirrâ muorâ.

Don

Liisá ko pajanij suájáidis oolâ, te suu njunán poodij hirmâd njaalgâ haajâ. Tot lâi purrâmuš haajâ. Tommit sun tast iä-ruttij, et purâtteijee tot ličij. Haajâ lâi nuuvt njaalgâ, et Liisá ij puáhtám leđe kirdehánnáá haajâ vuást. Ij sun val ličcii kukken muorâst. Mut kost kulij tot haajâ poodij? Liisá ij pastam tärhistiđ háisoo já sun kirdâčcij pirrâ-pirrâ.

Vijmâg sun kulâškuodij omâs povvâstem. Sun suorgânij. Kii te povvâstij sunjin? Lâi aaibâs sevnâd, já paaloost Liisá kirdeškuodij čuovâ vuást. Povvâsteijee kirdelij meid Liisá maajeeld já jotelávt juuvsâi-uv suu. Sun kiirdij val Liisá ovdiipiälán já kivsedij, et ijhâñ tääl ličcii kuussân huáppu. Vuoi, mon mučis kiärpáš, jurdâčcij Liisá. Taat lâi ennuv muččâdub ko toh kiärppâáh, maid sun lâi peiviv teivâm. Vâi neevtij-uv taat tuše muččâdin sevnâdist?

Liisá selvåttij, et sun lâi vuålgám uuccâđ tom njaalgâ haajâ, maid lâi apsam, mut ij lam kavnâm. Tiäđáččij-uv taat uđđâ kiärpâš tast maiden? Já tiedjihân tot, já tiedij val mangâ eres-uv ääši. Liisá mielâst taat lâi puoh vijsåsumos já stuárráamus já muččâdumos kiärpâš, maid sun lâi kuássin uainám. Sun lâi lijkkum nuuvt hirmâdávt taan uđđâ kiärpázâń, et lâi oppeet vájáldittám Juhháán-kuuđhâ. Sun aaibâs suorgânij, ko kulâškuodij Juhháán huikkem. Sun aalgij čielgiđ taan mučis kiärpázâń, et suu skippáár Juhháán ocá suu já tääl lii pággu vyelgiđ. Mudoi kutkâ iätáduuččij. Uđđâ skip-páár vuolgij sättiđ Liisá já váruttij, et tääbbin ličcii ennuv tagareh vaarah, main Liisá ij tiättám maiden. Ohtâ stuorrâ vaarâ ludij lasseen ličcii eevnih, toi viermih. Toh ličcii jyehi saajeest, mut taid kale opâččij huápust uáiniđ. Mut talle kol-gii leđe čalmeh áávus. Liisá lâi kal hárjánâm eevniviermijn selvâniđ. Toh iä lam nanoseh já uáinojii jo kuhás. Tuodâi sun lâi jo taan uánihis ääigist tom-uv huámášâm, et tääbbin toh eevniviermih lijjii ennuv nanosuboh, stuárráábeh já kuuđđum tagarij laigijgij, et taid lâi vaigâd iäruttiđ.

Juhháán ko huámášij, et kyehti kiärppáá kirdijn čuovâ vuás-tá, sun suorgânij, et kiäh toh láin, já kost Liisá. Stuorrâ huolâ kiäpui, ko kiärppááh kirdijn aldeláá já Juhháán tuubdâi, et nubbe kiärppáin lâi Liisá. Tääl taat uážui leđe majemuš ker-di, ko Liisá ohtuu vuolgij kirdâččid já val sevnjâdist.

Liisá já Don, taat uđđâ kiärpáš, tuáivuttáin kuáimásis pyere iijâ já suoi val soováin, et tast itten meid Don vuálgáčcij Liisáin uuccâđ vorâs kuusâ suándi. Don tiedij, kost kuusah äasih. Ličij pyeri, et uápisin ličij páihálâš kiärpáš. Suoi soováin, et tast itten, tállán ko piäiváš paijaanškuáđáčcii te Don puáđáčcij viežžâđ Liisá. Liisá lâi moovtâ já Juhháán puttám. Kalhân Juhháán tom iberdij, et kiärppái eellim lâi ennuv huolâttemeb ko kuudhâi, mut taat Liisá hommá kal lâi jo liijkás komálâš. Juhháán oppeet pelhiškuođij Liisá, et eidiuhâń suoí láin sooppâm, et ij kolgâm kuussâń vyelgiđ já ko val lâi sevnâđ, te ij-uv Liisá lam smiettâm maiden, ko vuolgij kirdâčcid̄ sevnâđist. Kalhân Liisá lâi smiettâm – tom njaalgâ haajâ...

Iđedist tállán ko áimu aalgij kuávgudiđ, taat uđđâ skippáár, Don, poodij viežzâđ Liisá. Liisá lâi tállán vaalmâš. Ohtiggin lâi kollepottâ vaalmâš. Pääihist táválávt njañgai val koskâpeeivi ääigi-uv. Juhháán joodhij val uáđđim, sust ličij ubâ kuhes, kume peivi äägi leđe porgâhánnáá maiden. Sust ličij iäskán ehidist taat soppum äägi kuulmâ nieidâ kulen, ton räi sun náđđááččij muorâluámist suoivust.

Peivi moonâi kuittâg jotelávt, veikkâ iänááš ääigi Juhháán njañgai. Koskâpeeivi maaja almostui Liisá-uv. Taat lâi vaibâm, mut nuuvt luholâš. Juhháán koijâdij, et kost tot Don lâi. Liisá čielgij, et tot lâi páaccám suándiliäján. Tot viätáččii tobbeen taan peeivi kumemus ääigi. Já Liisá-uv monâččij tohon maassâd, kohân piäiváš álgáččij lyeštiđ já áimu vâhá čuáskuččij. Tääl sun ferttij puáttiđ kuuđhâ kuuvl, et tot ij liččii sust huolâst. Juhháán ij lam huolâst kollepođâst. Suu jurduin lâi tot eehidteivâdem. Sun lâi ubâ peeivi smiettâm tom ääši, jiešalnees sun ij ubâ lamaš muštámgin Liisá.

Kollepottâ aalgij vaidâliđ, et suu selgi lâi kilášâm, tegu ličij puállám. Miisun tooskis lâš šoddâm? Ilâštem lâi uáli jo koorâs. Kutkâ ruotâi skipáris kuuvl já huámášij tállán, et kiärppáá selgi lâi puállám. Piäiváš lâi nuuvt čuuvtij pâstám, et lâi puáldám Liisá seelgi. Mut mii täälgis išseen? Kiärppáá mielâst oroi, et sun ij innig kuhháá killááččii tággáár kuárdim. Mut forgâ Juhánist lâi sooppum teivâdem. Piergiicčij-uv Liisá ton ääigi ohtuu muorâluámist? Tiede veik-kâ taah páháliih kuuđhah puávtáččii ravviđ, maht išediđ kiärppáá puállám seelgi. Liisá lopedij leđe muorâluámist já vyerdiđ.

Juhháán lâi jo mottoom ääigi vuárdám enâmân koččâm loostâ vyelni kuuđhâid ovdilgo toh pottii. Toh lijjii ájánâm, ko sii kuátán lâi šoddâm vaahâg. Stuorrâ siemâ lâi eidu sii kuáđi oolâ koččâm já ton vahâgijd lâi kolgâm tivvoood – ovdil ij kihheen uážžum vyelgiđ kuussâń. Maht Juhánist lâi peivi moonnâm, nieidah halijdii tiettiđ. Juhháán muštâlij, et suu skipárist kollepoodâst lâi selgi puállám já tääl tot puosâdij muorâluámist. Maid tooskis puovtij porgâđ? Kuuđhah tiettií tallán rääđi. Luhhoost alda lâi taggaar šaddo, mon amnâseh ávtáččii pyelimâń. Kulmâ páihálii nieidâkuuđhâ vuolgii uápisin. Juhháán vuolgij šado kuuvl, já kavnuihâń tot. Juáháš vaaldij njálmasis nuuvt stuorrâ pitá šaddoost ko puovtij, já nuuvt juávkku vuolgij kiärppáá kuuvl.

Kiärpás viällái surgâdin muorâluámist. Ij sun movtáskâm masten, já kirdemhaaluh-uv tast lijjii lappum. Kuuđhah tálhudii kiärppáá já koijâdii et halijdičij-uv Juhháán val vyelgiđ siigijn olgos. Juhháán mielâst lâi pyereeb pääccid kiärppáá kuuvl – tommittáá hyennin tot lâi. Kuuđhah ettií, et ij tast mihheen eedijd liččii, itten tot oppeet kirdâččiij. Juhháán epidij. Sun ij lam kuássin uáinám oovtâgin kiärppáá nuuvt hyennin.

Ovdil nohádem Liisá val mulidij, et sun lâi Donân lope-dâm puáttið suándi kuuvl. Mut maht tääl ko sun ij vaijaam? Juhháán sutettij, et nuuvt lii illávaje já val smiättá mottoom omás kiärppáá. Tieđe selvân-uv ollágini. Juhháán vuoidâi Liisá talkkásáin, já nuuvt suoi nohádáin. Majemuš juurdâ Juhánist, ovdil ko nahareh rottejii, lâi tot, et kuássin, ij kuás-sin, sun innig vuálgáččii pähistis meddâl.

Iđedist ij kiärpáš lam valagin puáránâm, mut voojij kuittâg pyerebeht ko jieht. Ubâ peeivi Juhháán hoittái Liisá, viežâi toos purrâmuš já lâi suu skipárin. Eehid ko siävnjánškuodij, te Juhháán vyelgiškuodij kejádið pirrâs. Kal Liisá mottoom ääigi piergiiččij ohtuu. Liisá lâi halijdið, et Juhháán ličij lam suin, mut Juhháán vuolgij. Tääl te ličij suu vuárugis tutkâđ soojijd. Tääl ij tarbâšiččii leđe Liisást huolâst. Tot ij lam val nuuvt virkkuu, et vajaččij vyelgið meddâl muorâluámist.

Juhháán ij lam sooppám nieidâkuđhâigijn teivâm, mut sun moonâi ton siämmáá sajan, kost jieht lijjii teivâm. Já luhhoost kuudhah jo vuordii Juhháán, väi lijjii-uv sij mudoi sattum eidu ton áaigán toos. Tast mottoom ääigi savâstâllâm maşa nieidah halijdii čäittiđ pirrâs Juhánân. Vuoi, mon vielgis čunoi, imâštâlái Juhháán. Tot lâi siämmáá vielgâd tegu muotâ pääihist, mut nuuvt liegâs, melgâdáid jo kume. Juhháán paasij tom imâštâllâđ, ige huámášâm, et nieidah monnii jo kukken. Iäge nieidahkin huámášâm, et Juhháán ij puáttám sii maajeeld. Sij lijjii nuuvt movtidum culidiđ Juhánist, et lijjii jo jieijâs Juhháán vájaldittám.

Eidu ko Juhháán ruotâstij nieidâi maŋjaal, te hirmâd stuorârâ čäcipááru rávustij Juhháán miäldasis. Juhháán suorgânij já siämmást sun jámâlgij. Sun koccái toos, ko nieidâkuudhah jurrii suu pirrâ. Mii lâi tábáhtum? Nieidah čielgejii, et ij lam pyeri pääcciđ kuhes áaigán merâriidon. Pááruh lijjii varâliih. Lâi lukko, et sij val kavnii Juhháán já kiergânii keessiđ suu koške enâmân ovdilgo uđđâ pááru poodij. Juhháán lâi suorgânâm já vaibâm. Sun halijdij pááikán, Sáámán. Tobbeen-uv ličci vaarah, mut iä návt stuárráh já ennuv.

Nieidah satâččii Juhháán muorâ kuuvl, kost Juhháán já Liisá orodáin. Peivi lâi lam koorâs já lussâd Juhánân. Sun kijtij nieidâid já ááigui moonnâd nohádiđ, mut sunnust lâi kustoo kyessi. Teikkâ Kollepoodâst lâi kyessi – kiiba eres ko Don. Liisá lâi kustoo puáránâm, ko lâi nuuvt iloost já moovtâ. Juhháán lâi nuuvt tulkkâm taan kume enâmân, et lâi jo vaalmâš moonnâd mätkilaavkân, vyerdiđ pááikán vyelgim. Taat ij liččii sunnuu aassâmsaje. Liisá lopedij puát-tiđ mätkilaavkân pyereest ovdil vyelgimäägi, mut kal sun val halijdičij kirdâčciđ, ko tot mätki teehi lâi lam nuuvt hir-mâd kukke. Sun kartâččij leđe kirdehánnáá tieđe mon kuhe. Tääl sun kale kirdáččij ko puávtáččij.

Pááikán vyelgim já iärutier vuodah

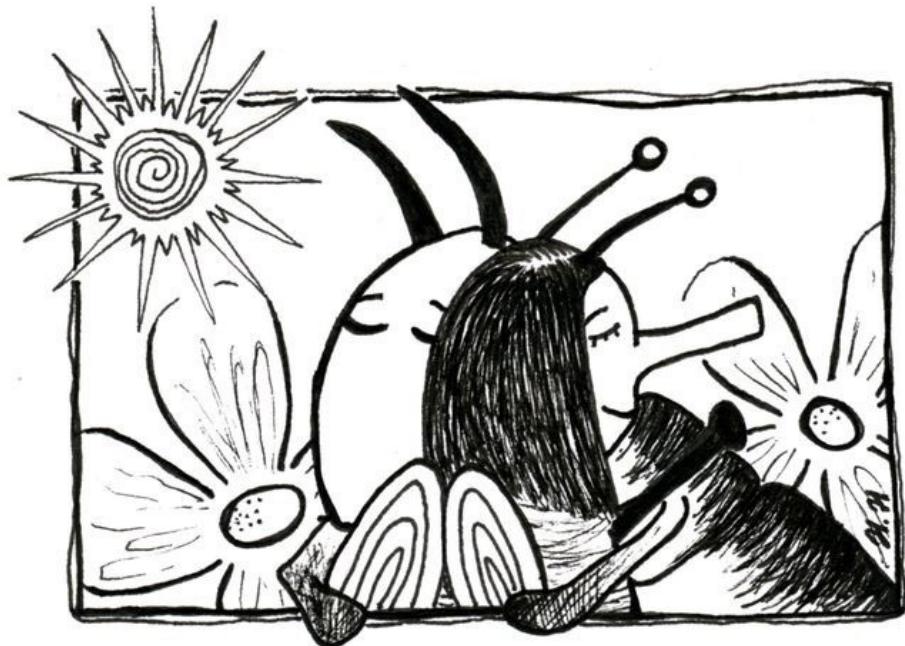
Juhháán-kutkâ viällái mangâ peeivi mätkilaavhâst já vuor-dij. Pááikán vuolgâ ij puáttám, já Liisá-uv ain häärvib já häärvib eelij suu keččâmin. Äigi šoodâi kukken já päikkiah-heev stuárui.

Nahan te mottoom peeivi Liisá almostuvá suándi-haajáin mätkilaavhâ roobdân já álgá selvâttiđ, et forgâ ličij pááikán vuolgâ. Peerâ norá jo tävirijd. Juhháán ilosmij, et tääl te for-gâ suoi-uv pesâččain meddâl.

Liisá ij tieđe, maht selvâttičij Juhánâń ääśis. Ij tast ávttám muh ko ettâđ njuolgist: sun pásáččij tee hin. Liisá mielâst sust ij ličii mihheen suujâid vyelgiđ maasâd pááikán, tohon kolmâsân. Ij tuodâi taatkin päikki kal lam taggaar paradiis, mast ákkurokke lâi muštâlâm, mut tääbbin ličij kuittâg lie-gâs, ennuv šiev purrâmuš já suoi Donáin láin jo álgám huk-siđ ohtâsii aassâmsaje.

Maidba Juhháán toos voojij. Suu-uv mielâst Liisá kuulâi teehin lieggâsân, mut ahheev Juhánist kal šodâccij. Láinhâñ suoí lam oovtâst jo pääihist já oovtâst toohâm taam kuhes määdhi. Juhháán ooinij, et Liisást-uv šoodâi ahheev. Juhháán lopedij Liisán, et ainhan sun puávtâčcij eelliđ Liisá keččâmin. Kuábáš-uv tiedijñ, et Juhháán ij innig kuássin vuálgáčcii mađhâšid̄ kuussâñ. Iäváge suoí innig kuássin uáináčcii kyeimis.

Nuuvt te kutkâ vuolgi murâšmieláin mätkilaavhâst maasâd kolmâ Sáámán. Kollepottâ paasij lieggâsân. Kuohtuuh halij-dain jieijâs luho kavnâđ.

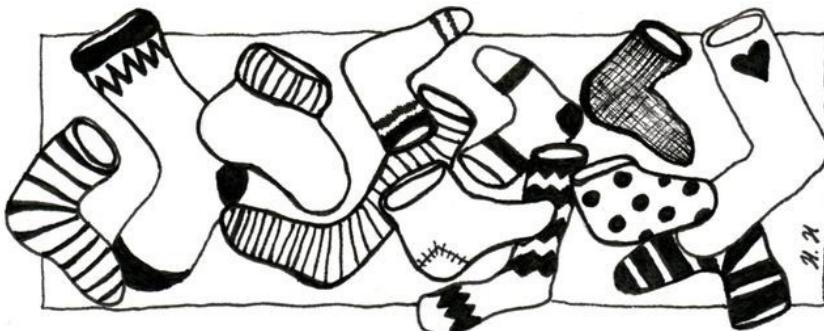
MÁÁRJÁ-MÁÁTU

Máárjá-máádu päikki

Máárjá-máátu áásá stuorrâ kuðhâmievttâ alda. Suu päikki lii koivum saretonnjâsij vuálá. Kuhes vázáttuv keejist lii muldesiljo, já šiljo roobdâst lii aassâmtupe.

Kii puátá kollið Máárjá, te ovdemustáá sun tiäivá viäskárân. Veeskir lii ivnejum čuovjâdin. Káttu lii nuuvt čuovjâd tego ijjâalme tâlviv. Seeinih láá siämmáá čuovjâdeh tego kisákiäluh kiedist. Lättee lii máálajum suovâčuovjâdin. Viäskárist lii stuorrâ speeijâl, mon vyelni lii saje kammuid já suhháid. Kammuuh já suháh Máárjást kale kávnojeh-uv: sust láá 52 jyelgid. Sust láá tâlvikammuuh, kidđâ- já čohčâkammuuh, kumikammuuh, sovskammuuh já kyevtilágáneh kesikammuuh. Máárjást lii meiddei lijneilddee. Máárjá lijkoo lijnijd – sun aaibâs norá taid. Puoh enâmus sun lijkoo silkkelijnijd, moh láá ivnejum kirkis ivnijgijn.

Já tiäđust-uv viäskárist kávnoo koccoommuorâ, kuus kyesih pyehtih kosostid jieijâs olgopihtâsijd. Máárjást alnees iälah tágáreh olgopihtâseh. Sun ana tuše suhháid, kammuid jáuáiván vala čoonâst lijne, ko vuálga olgos.

Talle puáttip Máárjá kievkkânân. Taat lii-uv ruopsis visste. Káttu, seeinih já lättee láá nuuvt ruopsâdeh tegu ruopsis läđđee sämimáccuhist. Lasâlijneh-uv láá ruopsâdeh, mutâ tain láá ruopsis tiälhuh tego mirkkâkuobbârijn. Mudoi kievkkân lii aaibâs táválâš. Lii hellá, litteilddee, tiskámmaasin já jurbâ pevdi lasâpiällást. Peevdi pirrâ láá vala nelji stoovli.

Máárjá lijkoo purrâmuš rähtimân. Eromâšávt sun lijkoo šaddopurrâmâšâi kokkiimân. Nuuvtpa kievkkân tyehin lii-uv šaddoäitti. Taan áaitán Máárjá-máátu norá keesi ääigi maangâlágánijd šaddoid. Suu herskušaddo lii lyeme. Sust lii ääitist ohtâ ilddee väridum luámánij várás. Talle ko uábbi puátá Máárjá kuuvl kollið, te Máárjá ráhtá sunnuu heersku: lyemelostâruulâid – lyemeloostâi siisâ láá caahum luámá-neh.

Veikkâ Máárjá lijkoo purrâmuš rähtimân, te eenâb ääigi sun viättá orroomvisteest teikkâ uáðdimvisteest.

Máárjá orroomvisteest láá ennuv kukáh: ruopsis, fiskis, vielgis já čuovjis kukáh. Ennuv láá meiddei ruonâs rääsih, moh iä räähti kukkáid. Nuuvtpa taan orroomvisteest lii-uv šod-dâm aaibâs ruánáá. Káttu já lättee še láá ivnejum ruánáán. Lättee lii tego ruonâs kieddi keessiv.

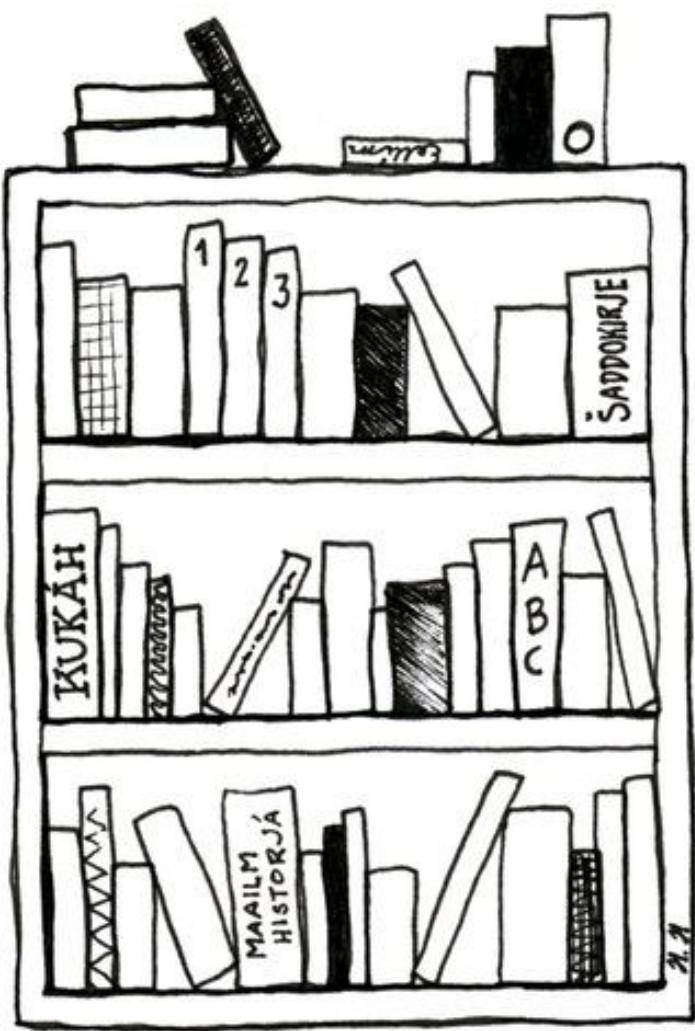
Já liihân Máárjást meiddei täkki orroomviste nurheest. Täkki lii styeres. Tot lii rahtum tullâkeeđgist. Täkkipiällást lii nuuvt suámi čokottâllâd, kođđeeđ suhháid já keččâd televisio. Máárjá fertee kođđeeđ ain ko sust lii asto – susthân láá nuuvt ennuv jyelgih. Tälvi lii ain koolmâs, já suu suháh ráigáneh älkkeht. Sun lii nuuvt koorâs väzziđ meecist, já kumikammui siisâ kalga piejjâd ain suhá. Mudoi kaamuv kaha kupâlásâid juálgán.

Mutâ láá meiddei tagareh puudah, et Máárjá cokkit kint-tâl, valdá šiev kirje já čokkáán täkkipiällás luuhâđ. Lii nuvt suámi čokkáđ čohčâehid täkkipiällást talle ko olgon šliättá já piäggá já lii koolmâs.

Máárjá uáđđimviste lii vielgâđ tego muotâ. Lättee tuše lii ruškâđ tego potáspiäldu. Suu sengâ lii nuvt styeres, et tot tiävdá melgâđáid ubâ viste. Veikkâ Máárjá áásá ohtuunis, te sun lijkkoo uáđđidiđ stuorrâ seengâst, silkkelakanij kooskâst. Sun lii meiddei koorâs luuhâđ, já nuuvtpa suu uáđđimviste seeinijn ohtâ lii tevdum kirjeilddeigijn. Ennuv Máárjá kal luoihât kiirjjid kirjeráájust, mutâ kal sun uástá-uv kiirjjid – taválávt tiätukiirjjid.

Máárjást lii meiddei kyessikáámmár. Taat viste lii ivnejum fiskâdin, nuvt tego piäiváš te páštáčcij. Taan visteest iä lah ennuv tävireh – tuše sengâ, pevdi já kyehti peenkâ.

Kávnoohân Máárjást tiäđust-uv olgosävni, mii lii tuve tye-hin. Máárjá ij lah koorâs sávnuđ, mutâ kal sun motomin – pargoost ko puátá, te liegâdist tom, tâlviv häärvib ko kesiäägi. Keessiv uážžu ráhtiđ suáhiloostâst vasta já toin fađđoođ jieijâs. Tast šadda nuvt ruonâs opsâ sáávnán, já liške-uv háisu ruonâsin. Šadda uáli putas tobdo. Máárjá lii hirmâđ luholâš, ko sust lii tággáár päikki.

Máárjá kesiluámu

Innig ohtâ pargopeivi, smietâstij Máárjá, ko iđedist koccái. Ličij lam kal suotâs viällâđ silkkelakanij kooskâst, mutâ ij ávttám muh ko njuškiđ pajas. Šonjâtiäđáttâs lâi lopedâm onnáážân arve, já nuuvtpa Máárjá aalgij-uv keessiđ kumi-kammuid juálgásis. Sun lâi peessâm jo pelimuudon, kiäs-sám 25 juálgán kumikammuu, ko hoksái, et suháh vájál-duvvii. Ij ávttám muh ko algâttiđ aalgâst, nuollâđ vistig 25 jyelgist kammuu jeđe ruttiđ jyehi juálgán suhá já vist cäähiđ kammuid. Äighâń toos moonâi.

Máárján šoodâi hirmâd huáppu, ige sun ton huápun kav-nâm siämmáá paarâ suhháid, mutâ kii te kumikammui siisâ ličijgin lamaš kuovlâmin. Kal ehidist ličij asto orniđ já čur-giđ viäskár já puoh eres-uv paaihijd – álgáččihâń sust luá-mu.

Máárjá lâi jo alda cáváttâsnjäälmi ko hoksái, et arvesyeji vájáldui. Tääl kal šonjâtiäđáttâs teeivâi, ko nuuvt čuuvtij oorvij. Ij sun ostâm innig jurgâlåttâđ maassâd. Mut ij tot maiden, jis váhá njuoskâi-uv. Sun ij kal nuuvt hirmâd ennuv lijkkum arvešooŋân, mutâ ohtâ šiev äšši arveest lâi: Piäkká

Pešnirihháš ij talle oinum. Piäkká lâi hirmâd varâlâš lodde, kote lijkui Máárjá hámásáid mááđoid. Máárjá já suu skipáreh kal lijjii oppâm váruttiđ Piäká já taan perruu. Kesi luuhhoost vala äigi. Máárjá poodij tuuvnán, jieijâs pargosajan. Puoh iäráseh lijjii jo puáttám.

Pievlâeenâm ääigi Máárjá lâi pargoost tuuvnest, mutâ ko čohčâ poodij já puolâše algii, te tuuvnest nuuvâi pargo. Puoh pargeeh, 105 tuvnemááttud, vuolgii páikkásis täälvi viettiđ.

Návt keesi ääigi kal pargo rijttái, aaibâs pirrâmpeeivij pirrâ mááđuh tommii tobbeen. Nuuvtpa kuhheeb luámu lâi-uv taarbâšlâš.

Nuuvâihân tot pargopeivi viijmâg, já Máárjá peesâi vyelgið pääikán. Tääl puávtáččij älgid̄ smiettâd̄, maht kesiluámu viätáččij. Sust lâi juurdâ vyelgið kesipääikán. Tot kesipäikkî lâi mučis uccâ juvvii riddoost. Tobbeen lâi riddosävni já mučis čunoiriddo já riddoost vala sátku.

Nuuvtpa Máárjá aalgij nuurrâd̄ tävirijd mätkilavkkâsis. Sun piejâi laavkân kulmâ kirje, kyehti handuk, nelji silkkeliijne já sukkákodámâš, já sun muuštij vala pänipoossâmpiergâsijd väldið. Ij sun nuuvt ennuv váldám tävirijd, ko tohon lâi kuittâg viehâ kuhes mätki. Mutâ lâi nuuvt korrâ hommá, et lâi jo mañneed eehid, ovdil ko sun lukkâdij tuuvees uuvsâ já peesâi vyelgið.

Já tobbeenhân tot suoinij já tonnjâsij tyehin oinuuškuodij-uv suu rähis kesipäikki. Máárjá ij innig maaššâm väzzid̄, sun kaččâlij. Kal jo monnii jotelávt puoh 52 jyelgid, ko Máárján šoodâi huáppu.

Lâiba suotâs lehâstið kesipäähi uuvsâ já vajáldittið pargo-huolâid! Itten puáðáččij Máárjá uábi uccâ nieidâš, Ingá, koliistâllâd. Ingá lâi käavci-ihásâš já jo škoovlâst, mutâ täälhân lâi mätupárnain-uv kesiluámu. Mutâ vala taan eehid Máárjá ličij ohtuu. Vistig sun vuosâččij teejâ já juvâččij tom, já ton maya sun čanjâččij silkkelakanij kooskân. Sust lijjii meiddei kesipäähihist silkkelakaneh. Sun álgáččij luuhâd kirje já lu-vâččij nuuvt kuhhâá ko nahareh ruttiččii.

Iđedist tooláá kullui skooppâñ olgon. Máárjá imâstâlái, et mii tot tobbeen skoovijd. Ingâhân tot tobbeen lâi. Lâiba sun tooláá joodoost! Ingâhân kal lâi-uv iđedisvirkkuu. Sunjin lâi škovlâjotteem-uv hiälppu, ko iđedist koccám ij lam vaigâd.

Ingá já Máárjá solâstâláiin. Lâi kuheä äigi ko suoí láin oinâlâm. Ingá lâi voonnâm jo kuheä mätunieidâñ. Suoi sa-vâstâláiin iiđeedpuudâ. Ingâast lâi moonnâm ovdebâš škov-lâihe pyereest. Máárjá halijdij tiettið, magarijd numerijd Ingá lâi finnim tuođâštusâñ, mutâ iähân taan ääigi innig tuođâštussâid merkkejum numereh – tuše čaalâ, maid lâi oppâm já maid ij.

– Maidsun muoi onne hom-mááččáim? Ingá koijadij Máárjást.

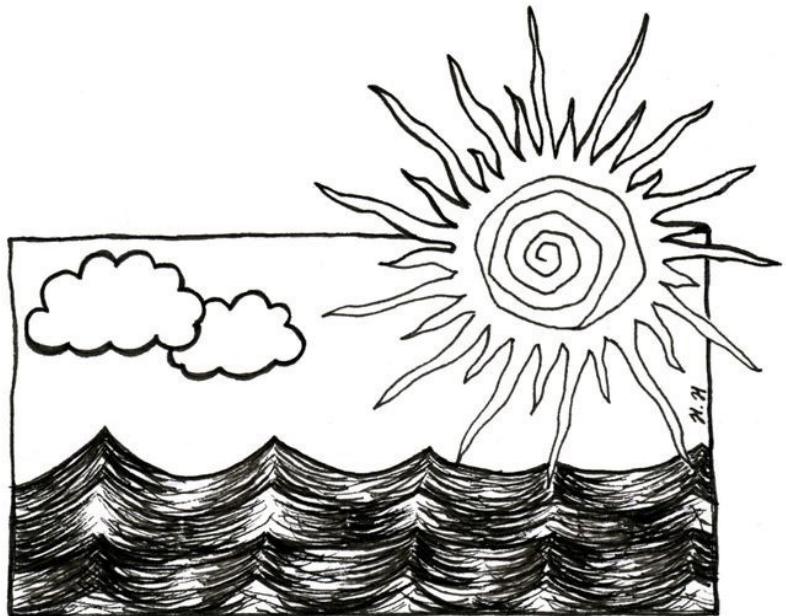

Ko suoi láin smiettám ääigis, te suoi poodjijn ton uáinun, et riddosäävni suoi kuittág lieggiiččain. Já suoi algijn-uv tál-lán toimâd. Kesipääihist lái ton peelease hirmâd suámi já rávhálâš orrood, ko ij tarbâšâm poollâd masten. Ohtágin loddááš ij lam ráhtám piervâlis taan kuávlun. Máárjá lái-uv mangii imâstâllâm tom, et manesun lodeh iä lijkkum taan sajan.

Tuodâlâš suijâ, mane tobbeen iä lam loddááh, lái tot, et ul-muuh assii alda já tain lái kissá. Taam ääsihân Máárjá ij tiät-tám – imâstâlái tuše já lái luholâš.

Tääbbin kal ličij hitruu viettið täälvi-uv. Mutâ ko puolâšeh puádâččii, te talle kolgâččij čaanjnjâd eennâm vuálá, mudoi kolmuuččij jaamâs. Kal Máárjá mielâst ain tyellitâlli lái, et ráhtâččij teehin tälvipäähi já varriiččij lopâlâvt juhâriidon. Mutâ tot ličij nuuvt korrâ hommá, et juurdân tot lái páác-cám-uv.

Máárjá já Inǵá sávnoin manjâ tijme oovtâ manon já eelijn sávnum kooskâst juuvâst vuojâdâtmin. Inǵá ij vala máttám nuuvt pyereest vuojâd, mutâ Máárjá lopedij suu opâttið. Jieš sun lijkkui vuojâd, mutâ tom koolgâi mušteð, et juuvâst lijjii vaarah. Toh kyeleh... Koolgâi mušteð et ij moonâ čienâlâsân.

Huápush Ingáast já Máárjást luámuokko moonâi. Suoi kier-gânáin nuurrâđ muorjijd já šaddoid täälvi várás, čurgijn tuve já olgosäävni, luvváin, sierâdáin já tuše láin.

Tággáár rávhálâš orroompuddâ lái talle-uv, ko suoi finnijn kyessi. Máárjá njangai handuk alne peeivipaštust, já Ingá huksij čunoituuvijd já koodijd.

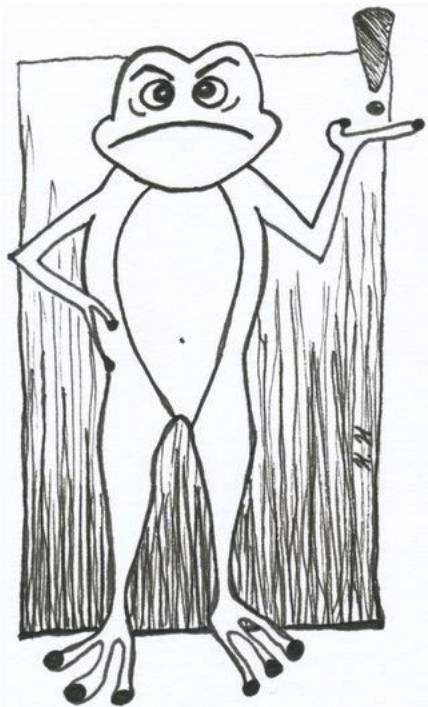
- Máárjá-muáđá, keejâ, kyessi puátá! huihádij Ingá.
- Pyeri peivi, eedâi kyessi, mun lam Jovnâ.
- Mun lam Máárjá, já tuo lii muu uábi nieidâ Ingá.

Máárjá lái jierestum, ko sun lái piättáá njangaamin. Sun rávustij handuk pirrásis, ige lam hárjánâm, et suu kulen ellii kyesih. Taat Jovnâ-máátu lái vuossâmuš kyessi, kii teein lái čajádám kuhes, kuhes áaigán. Jis ij váldám lohon Hanssâ-cuobbuu. Tot tot voojij jyehi keesi eellið Máárjá kiivsedmin. Iimâš ko ij vala taan keerdi lamaš iällám. Máárjá syele poolâi Haansâst, nuuvt lái faste-uv. Enni-uv lái jo áigáá tassaaš váruttâm Haansâst – lái kostnii kuullâm, et naabur nieidâ lái purrum cuobbui. Veikkâ lâš Hanssâ lam taat porree. Haansâst kal puovtij oskoð tom-uv, lái tot taggaar paa-hus.

Máárjá ruápsudij kyesi oovdâst, ige tiättám maid kolgâčcij hommáð teikkâ ettâð. Inggá-uv koskâlditij sierâdem já poodij keččâð kyesi. Ij lam aaibâs siämmâálágán ko suoi Máárjáin. Lái ennuv čappâdub ege lamaš jyelgihkin nuuvt ennuv. Liävus kii lâš, mut Máárjá-muáðá neevtij lijkkuumin sunjin. Inggá joodhij sierâdem.

Máárjá hoksái, et käähvihân kuásán koolgâi faallâð. Sun kočoi Joovnâ siisâ tupán. Káhvástâlmist čielgâi, et Jovnâ aasâi taalvijd ládduponneest já keesi ääigi vuolgij ain mađhâšid. Sun lái liävuttes siälu. Suoi láin nuuvt movtijdum savâstâllâð, et iävá huámâšâm, mon huápust äigi kuulái. Suoi tuágâdáin toos, ko Inggá huiheškuoðij, já kaččáin olgos keččâð, et mii tobbeen tábháhtui.

Já mii tobbeen oinuigin. Na, kiiba eres tobbeen kuávdoo šiljo čuážui ko Hanssâ-cuábui.

Máárjá pelhiškuodij Haansâ, ko läi päärni suorgåttâm. Hanssâ-uv sutettij já suutâi vala eenâb, ko huámášij Máárjá tyehin Joovnâ, čapis mááđu.

- Mun jiem lah kiämmán suor-gåttâm, eedâi Hanssâ.
- Jieš tun kolgåččih jurdâččid maid poorgah, kuáđah uccâ In-gáá ohtuu sierâdiđ juhâriidon. Jis mun jiem lijjii sattuđ puáttiđ, te In-gá ličij tääl puško čuálist. Lah tun kustoo mottoomlágán pärni-hovdâ, já vala muu sujåttah!

Máárjá kaččâlij čiärroo In-gá kuuvl já aalgij lohđuttiđ suu. Tuodâi-uv, mielâttemhân sun kal ubâ läi-uv, ko mottoom vie-res mááđu tet nuuvt tájáskij.

Sun piivdij Haansâst addâgásân já kiijtij, et läi piäluštâm In-gá jiegâ. Sun piivdij vala juuhâđ siigijn ehidiskäähv. Mutâ Hans-sâ läi vala-uv suttâm já eedâi, et sun ij juvâččii maiden. Ige sun puáđáččii kolliđgin ovdilgo ko kolgomáátu ličij lappum čič-čâm kuđhâmievâtâ tuáhá. Teikâ vala pyereeb, jis tot monâččij čiččâmllov kuđhâmievâtâ tuáhá. Hanssâ läi tuođâst suttâm – njuškoi nuuvt korrâsávt, et čunoi vala porgestij.

Máárjá soró já ilo

Nuuvt poodij vuolgâ pááikán. Máárjá uábbi poodij viežžâđ Ingá. Talle uábbi-uv ooinij Joovnâ. Uábbi ij lam oskođ čolmijdis: siämmáš máátu, mon sun lâi markkânijn uainám mangâ ive tassaa! Ingá mainâstij iännásis puoh, mii lâi luámu ääigi tábáhtum – meiddei tom, et sun lâi masa šoddâm puško njáálmán já et Jovnâ áigu vyelgiđ aassâđ Máárjá tälvi-pááikán táálván.

Máárjá uábbi kočoi Máárjá olgos nurhe tuáhá já pelhiškuodij uábbásis:

– Lah-uvks tun aaibâs jallom? Ingá lii lam tieggáár vaarâst já tun tuše toin almain stuulah.

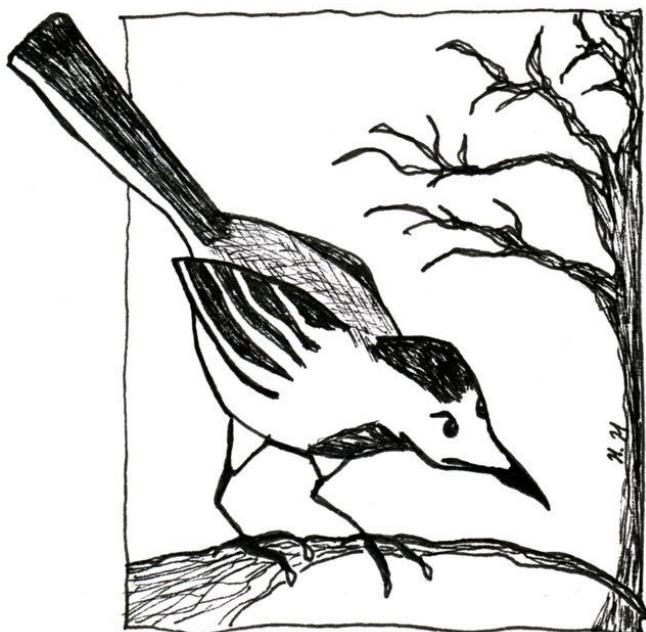
Máárjá mieđettij, et suu suijâhân tot kal lâi, mutâ kalhân tot lâi vaahâg-uv. Máárjá piivdij uábistis addâgâsân huolâttesvuodâs, mutâ čielgij vala tom-uv, et suu kandâskippáár ääsih iä kulum kiässán. Sun lijkkui Joovnân, já Jovnâ varriičcij Máárjá pááikán. Äšši ličij toin čielgâs, já tom uážui uábbi-uv oskođ.

Lâi suotâs puáttið pááikán. Itten tast álgáčcij oppeet pargo. Pargo älgim ij kal lam nuuvt hirmâd suámi, mutâ mii luhhoid, et sun lâi teivâm Jovnáin. Ij innig tarbâšâm viettið oh-tuunis ehidijd, ko poodjjij pargoost pááikán. Jovnâ ličij čurgim já mälistâm valmâšin.

Máárjá lâi nuuvt vuájum jurduidis maailmân, et masa ij huámmáškin, ko pešnirihháá nuorâmus kaandâš lâi toppiimin sunnuu Jovnáin njálmásis. Eidu majemuu äägist sun koccái peivinaharijn já rovgij Joovnâ-uv tonjñásij siisâ.

– VÁÁRUT!!!

Jovnâ lâi še suorgânâm. Máárjá ij lam muštám váruttið Joovnâ pešnirihháin. Tääl toh uđágáh-uv lijjii jo kirdelâm. Mii luhhoid, et tot sattui leđe oppâmettum uđágâš! Jos ličij lam eči- teikkâ ennipešnirihháš, te tääl Máárjá já Jovnâ ličcijn jo lode čuávjist!

Taat lâi sunnuu nuuvt čuuvtij suorgâttâm, et vala ehidist-uv Máárjá muštottij Joovnân, et kalga váruttið luudijn. Ij lam pyeri moonnâð päikkipirrâs ulguupiälán. Tállán ko paijaan eennâm oolâ, te vaarah iðesteh.

Puoh Máárjá skipáreh – tuvnemááđuh, kuuđhah, piäi-vááloddáah, suovsah, suändikiärppáah, porruuh, viäpsáh já uccâ myevviráah-uv – huámmášii, et Máárján lâi miinii tábáhtum. Sun lâi rähistum. Máárjá lâi jieijâs-uv mielâst rähistum, mutâ Hanssâ-cuábui lâi eres mielâst: Máárján lâi njuámmum mottoom viärráás kolgotavdâ. Siämmáá mielâst lâi meiddei ohtâ Máárjá pargoskippáár, Saammâl. Cuobbuin oovtâst Saammâl suunâttâlâi, moin konstáin uážuččij Máárjá vuod tiervâsin.

Keesi lâi jo nuhâmin, já forgâ álgáččii puolâsh. Tääl lâi vala koskâpeeivi ääigi liegâs, ko peivi paaštij. Iä innig liččii maŋgâ pargopeeivi. Máárjá vuolgij paargon nuuvt ko táválávt-uv, já Jovnâ paasij pááikán. Lâi jo puáttám tääppin, et ehidist Jovnâ vuolgij Máárjá oovdeld, ko Máárjá peesâi pargoost. Nuuvt lâi ton-uv peeivi. Jovnâ lâi puátimin, já Máárjá ooinij jo kukken Joovnâ ruopsis koibâkappeer. Vuoi mon suotâsin tubduigin uáinið râhis mááđu puátimin suu oovdeld.

Mutâ siämmäst Máárjá huámmášij meiddei pešnirihháá. Puoh tábáhtui nuuvt huápušt, et Máárjá ij kiergânám čolmijdiskin repčâlið. Jovnâ lâi fakkist pešnirihháá njuuneest já kiirdij ollágásâst ááimust.

Máárjá váimu orostij. Sun ij innig iberdâm porgâð maiden. Ubâ eellim orostij. Masten ij lam innig mihheen veelâid.

Máárjá ij tiättám, maht lâš ubâ selvânám páikkásis. Páaikán sun lâi kuittâg moonnâm.

Tast itten pargoskipáreh imâštillii, kost Máárjá lâi. Sunhân laavij leđe tärkki pargoääigist, ige sust lam täappin ájánið. Jis sunjin lâi-uv motomin sattum miinii, et ij peessâm paargon, te sun lâi almottâm pargosajasis.

Mangâ peeivi lâi Máárjá meddâlásâst ige västidâm puhe-limângin. Kuudhah já kiärppáah iä lam uainám Máárjá maangâ piäiván.

Hanssâ-cuábui já pargoskippáár Saammâl pooláin jo pahamuust. Jis veikkâ pešnirihhááh lijjii puurrâm Máárjá? Nubbe palo lâi tot, et Jovnâ lâi hokâttâllâm Máárjá fárusis.

Cuábui lâi kal ton mielâst, et Máárjá kolgâččij kiinii eelliđ keččâmin. Jieš Hanssâ ij čaahâm vázáttâhân, mii moonâi Máárjá pááikán. Nuuvtpa Saammâl vuolgij, illá mielâi. Sun ij halijdâm uáiniđ tom čapis mááđu. Mutâ jos Máárjást ličij miinii eeđijd, te kiinii kolgâččij suu išedidđ.

Saammâl vuolgij. Já maid sun ooinij? Tobbeen vielgis uáđđimvisteest Máárjá njañgai silkkelakanij kooskâst já čiä-rui.

Saammâl iätádui. Mii Máárjást lâi? Já kost tot kolgomáátu lâi? Lukko, et ij oinum kosten.

Máárjá mainâstij Samâlân, maht pešnirihhááš lâi puurrâm Joovnâ. Samâlist peesâi hiälputtum vuoinjâstâh. Tie-uv lâi puoh? Máárjá kolgâčcij joskâd tuusijd čiärumist já njuškiđ meddâl seeŋgâst. Máárjá koolgâi čurgiđ. Já maht ležeh toh tâlvievvisehkin nuurrum? Forgâ ličij jo tâlvi. Saammâl ee-lij keččâmin Máárjá šaddoääiti, já maid sun ooinij: äitti lâi melgâdáid kuárus! Tääl ličij kal huáppu nuurrâd tâlvievvi-sijd. Saammâl lâi kal olssis nuurrâm ennuv täälvi várás pur-râmuš – susthân ij lam lamaš mihheen ereskin hommáid keessiv, muide ko ääiti tevdiđ täälvi várás.

Neevtij, et ij kuittâg tállán Máárjá puávtâčcii vyelgiđ purrâ-mušocon – nuuvt lâi šlunde. Saammâl aalgij toommâd: sun čurgij ubâ táalu, mälistij já lieggij säävni.

Mutâ Hanssâ-cuábui ain čokkái vázáttâhnjäälmist já vuordij, et kuás Saammâl puátá. Aalgij jo siävñániđ, ige skip-páár tiettum kosten. Mii tobbeen lâi tábáhtum? Siävñániј ain eenâb já eenâb. Áimu aalgij čuáskuđ, šodâčcij puolâš-ijjâ. Haansâst lâi pággú vyelgiđ meddâl – mudoi jiäŋučcij jaamâs.

Saammál hoittái Máárjá mangâ oho, já iäláskijhân tot Máárjá – hitásávt mutâ vissásávt. Saammál lái suu kuvlân vistig mangâ peeivi. Tastmaņa ko Máárjá mahtnii piergiiškuodij, Saammál eelij mangii peeivist suu keččâmin já išseedmin. Taam lái älkkee porgâđ päähist läddin, tastko Máárjá päikki lái alda. Siämmáá vázáttuvâst iärániј cáváttâs, mon mieldi peesâi Saammál pááikán. Samâlist lái hiälppu fievridiđ evvisijd Máárján. Já tastmaņa tälvievvísij jyehim monâškuodij-uv nubenáál: Saammál suolgâi kuodij puoh evvisijdis Máárjá táálun. Suu mielâst lái älkkeemus aassâđ Máárjá kuvlân siämmást ko sun tipšoi taam. Kuuloold Máárján čielgâi, et tääl suoi Samâlán láin paarâ. Tot lieggij mielâ.

Juovlái ääigi Máárjá lái aaibâs nuuvt ko ovdil-uv. Keesi muštoh lijjii vájáldum, eidu motomin elâččii mielâst. Saammál lái lieggim juovlásäävni, já ko suoī moonáin sáávnán, te Saammál huámmášij, et Máárjá lái puáidum. Máárjá kivsedij Saammál, et tottá vissâ sun lii puáidum, ko nuuvt šiev purrâmušâid lii puurrâm. Iäskán ehidist Máárjá tubdâstij Samâlân syeligâsvuodâ.

Suoī láin lekkâm juovláskeeňkâid já čokkáin täkkipiällâst kintâlčuovâst, já Máárjá kuuđij suhháid. Saammál aalgij muáittid Máárjá, et vala juovlâiijâ-uv kodâ, vuoinâstičij jo. Talle Máárjá tubdâstij, et puáttee juovlái liččii mangâ čyeđe jyelgid eenâb ko tai juovlái.

Saammâl njuškij pajas peenkkâst nuuvt, et peenkkâ roovâi kukkâilddee vuástá já muldeh stirccájii pirrâ lättee. Sun čuorvij:

– Vuoi taam luholii peeivi!

Já nuuvt suo algijn valmâštið jieijás perruu puátimân. Juovlái maşa Saammâl rähtiškuođij kietkâmijd, já Máárjá kuudij suhháid já kuárui uccâ kammâgáid. Taat pargo jot-kui ubâ ive. Luhhoost sunnust lái tuárvi äigi. Já ko Máárjá šoddâdemäigi poodij, puoh lái valmâšin uccâ mátučivgij várás. Táálust-uv lijjii kulmâ káámmár lase.

KOLLEPOTTÂ JÁ KUTKÂ & MÁÁRJÁ-MÁÁTU

© Anarâškielâ servi ry, Anja Kaarret, Heli Huovinen

Anarâškielâ servi ry 2020